

אבשלום (אבו) וילן

מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל

חקלאים מקיבוץ גבעת חיים חוגגים את חג העומר (צולם בין 1935 ל-1945) | צילום: אוטו גיל, באדיבות ארכיון גבעת חיים מאוחד, מתוך אתר פיקיוויקי

תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדיון המלא

הפרטת החקלאות מאיימת על יכולת אספקת המזון העתידית מחקלאות ישראל ללא פגיעה בסביבה

גיליון קיץ 2016 / כרך 7 (2) / תזונה מקיימת 29 במאי, 2016

אספקת המזון והביטחון התזונתי הם נושאים קיומיים עבור מדינה כמו ישראל, שנמצאת אחת לכמה שנים במצב מלחמה. הנסיבות הללו מחייבות את ישראל לשמור על עצמאות באספקת תוצרת מזון טרייה ולהחזיק מלאי חירום של גרעינים, אורז, סוכר ושמן, שאינם מייצור מקומי.

המגבלה העיקרית על המשך קיום עצמאות אספקת המזון של ישראל אינה השטח, כמות היבול או האקלים. השטח המעובד בישראל מכובד: כ-3.4 מיליון דונם, ועוד כ-0.7 מיליון דונם מרעה; ישראל היא מהמתקדמות בעולם בפיתוחים טכנולוגיים לחקלאות גם בתנאי מדבר קשים; האקלים במדינת ישראל מתאים לגידולים רבים ומגוונים. ישראל מסוגלת לייצר את כל הירקות והפירות שאוכלוסייתה זקוקה להם, ואף למעלה מכך. צריכת המים בחקלאות היא כ-1.2 מיליארד קוב, מתוכם 500 מיליון קוב מים שפירים והשאר מי קולחים, מי שיטפונות, מים מליחים וכו'.

מחיר המים הגבוה, מחסור בידיים עובדות ותשומות יקרות הם שמאיימים על הביטחון התזונתי של ישראל. בהיעדר תמיכה ממשלתית מספקת, ספק אם ניתן יהיה להתפרנס בארץ מחקלאות, כשתנאי הסחר קשים כל כך. לשם השוואה, ממוצע התמיכה הממשלתית בחקלאות במדינות הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכליים (OECD) הוא כ-18% מסך התפוקה החקלאית. בישראל התפוקה היא כ-30 מיליארד ש"ח בשנה, והתמיכה הישירה והעקיפה מסתכמת ב-10% ממנה, היינו כ-3 מיליארד ש"ח. כדי לשמור על רווחיות בענף החקלאות יש להגיע לתמיכה הדומה בשיעורה לזו הניתנת במדינות ה-OECD. תמיכה כזו תאפשר לחקלאים הישראלים לספק את מלוא צריכת הפירות והירקות המקומית, ונוסף על כך גם לייצא מעל ל-20% מהתוצרת, דבר שיעלה את ההכנסות למדינה.

ובכל זאת, נראה שממשלת ישראל דוגלת בהפרטת החקלאות. הדבר נכון כמעט לגבי כל ענף חקלאי במדינה. לדוגמה, מגדלי הזיתים מסוגלים לייצר את מלוא הצריכה המקומית של שמן זית, אך כשמדינות אירופה מסבסדות ייצור שמן זית, שמיוצא גם לישראל במחירי היצף, החקלאים הישראליים מפסידים בתחרות.

גם בחלב ובבקר הייצור המקומי יכול לענות על כל הביקוש. בתחום מוצרי החלב, הצרכן הישראלי נאמן למוצרים המקומיים. בתחום בשר הבקר, כבר מזמן אין זה כך. השוק מבוסס כיום ברובו על בקר מיובא, לרבות עגלים המיובא